

ԻՐԱՎՈՒՆԿ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՓԱՂԱՓԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԵՆ ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ներկայ 1897 թվականի
Պուշկարիոյ համար տարեկան 10 գրանի
» » վեցամսեայ 5 »
Արտասահմանի » տարեկան 12 »
» » վեցամսեայ 6 »
ԿԱՆԽԻՒՆ ՎՃԱՐՆԵԼԻ

Համակ դրամ եռայնի դրոյի հետեւեալ հասցեով
ԽՍԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՊԱՌԻՆԵՔ ԼՐԱԳՐՈՅ ՎԱՐՆԱ (ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ)
Редакция на вѣстникъ
„Иравункъ“
ВАРНА (България).

Rédaction du journal
„Iravounk“
VARNA (Bulgarie)

Խմբագրութեան ուղղեալ գրութիւնք
ևս չեն դրոյիս եւ յարեալ դաստիարակ-
ները միայն կը հրատարակուին աւելորդ-
ընդիմ կամ մասամբ:
Դրամագրական տոյր 20 սակքիւն երե-
քն աւելի անգամներու համար 20 0/0
գնդ կը լինի:

ԻՐԱՎՈՒՆԿ

ՅԱՌԱՋԻԿԱՅ Գ. (1898) ՏԱՐԵՇՐԱՆԸ

Իրաւունք Պուշկարիոյ, ինչպէս և արտասահմանի խնդրահա ու
յառաջդիմաւոր հայ տարրին համակրութեամբ չընդգրկուած՝ ընդ-
հուպ պիտի բաւորէ իր երկրորդ տարեշրջանը և պիտի թեւակոխէ
երրորդին մէջ, ուր մեծաւայտ է թէ միեւնոյն ժողովրդականութիւնը
վայելելու բաղադրութիւնը պիտի ունենայ:

Այս յուսով մտադիր ենք նոր տարեշրջանին սկիզբէն քանի մը
բարեփոխութիւններ մտցնել խմբագրութեան մէջ, զորս մեր պատուար-
ժան ընթերցողներուն ուշադրութեան կը յանձնարարենք և որոցմով
կը կարծենք պուշկարահայ մտմուլին մէկ պակասը լրացուցած ըլլալ:

Թերթին հայերէն մասին մէջ Արտաքին Լուրեր խորագրին ներ-
քեւ բաժին մը պիտի յատկացնենք այն քաղաքական և ուղ կարեւո-
րագոյն լուրերուն որոնք թէեւ Հայկական կամ առհասարակ Արեւելեան
խնդրոյ հետ սերտ առնչութիւն չունենան, սակայն ինքնին բաւական
շահեկան և մեր ընթերցողներուն հետաքրքրութեան արժանի երեւին:

Իսկ թուրքերէն մասին մէջ պիտի հաղորդենք պուշկարական այն
ներքին լուրերը, որոնք կրնան մասնաւորապէս պուշկարահայ ընթեր-
ցողը շահագրգռել քաղաքական, առեւտրական և ուրիշ տեսակետով:

Մասնաւոր խնամք պիտի տարուի թուրքերէն մասը, որքան հնար
է, պարզ լեզուով խմբագրելու որպէս զի մեր թուրքախոս ընթերցողնե-
րուն ամէն դասակարգին համար դիւրահասկանալի ըլլայ:

Մեր բուն նպատակը հայ ժողովրդի շահերուն պաշտպանութիւնն
է մեր համեստ ուժին սահմանին մէջ. ասկէ արդէն ինքնին կը հետեւի
որ մեր առաջնակարգ պարտականութիւնն է շատագոյն ինչ որ մեր ազգ-
շահերուն համաձայն կը գտնենք և հարկաւոր ինչ որ անոնց վնասուի:

Իրաւունք ոչ մի կուսակցութեան, ոչ մէկ մասնաւոր շրջանակի
հետ կապ և յարաբերութիւն չունենալով, իր անկախ թերթ՝ ազգին
օգտին տեսակէտով միայն կը դիտէ ու դատէ ամէն ինչ:

Հետեւապէս իրաւունքի ուղղութեան էական պայմաններէն մին է
քննադատութիւնը առանց որոյ արդէն ոչ ոք չի կրնար թիրթի մը գոյու-
թիւնը գրել թէ անպատակ կը գտնուի:

Սկզբունքով յեղափոխութեան համակիր ենք, բայց միմիայն այն
յեղափոխութեան որ իրեն նպատակակէտ ընտրած ըլլայ ազգին շահն
ու օգուտը անկեղծապէս և գործէ նպատակայարմար միջոցներով ու
հասուն շրջակայքով իրենք:

Ինչպէս մինչեւ հիմա, ասկէ ետքն ալ իրաւունք պիտի ջանայ
տարածել իր սա համոզումը թէ հայ ժողովուրդը պէտք է ամէն միջոց
խորհի ձեռք բերելու Ռուսիոյ բարեօրոյց մը իւր ինքնուրոյնութիւնը:

— Իրաւունքի Գ. տարեշրջանի տարեկան բաժնեգիրն է 12 լէվ
պուշկարիոյ և 14 ֆրանկ արտասահմանի համար:

Ամէն թիւ հրատարակութեան օրը կը դրկուի պուշկարիոյ բաժա-
նորդներուն, իսկ արտասահմանի բաժնորդներուն շաբաթը մէկ ան-
գամ, երկու թիւերը միասին: Արտասահմանի այն բաժնորդները որոնք կը
փափագին իւրաքանչիւր թիւ գումար ստանալ, պարտին մեզ իմացնել իրենց
այս փափագը և իր թղթատարի ծախքի տարբերութիւն 2 ֆր. աւելի
վճարել:

Տարակոյս չիկայ թէ նոր տարեշրջանի բաժնեգիրին վրայ 2 ֆրանկի
յաւելումը ոչ մէկուն անպատեհ չպիտի երեւար: Երբ անցեալ տարի թերթը
շաբաթը երկու անգամ սկսանք հրատարակել, առանց գիրնին վրայ յաւելում
ընելու, յայտարարեցինք որ եթէ գոնէ 100 բաժնորդ չաւելնայ, ապա մայ
պիտի ստիպուինք 2 ֆր. ի բարդում մը ընել: Այս միայն 100 բաժնորդ չա-
ւելցաւ, հապա նաև մինչև ներկայ տարեշրջանին վերջը առջի գնով շարուն-
ակեցինք՝ ներթափան ծանր զոհողութիւն յանձն առնելով: Այժմ, նոր տա-
րեշրջանին համար այս յաւելումը ընելով հանդերձ՝ իրաւունք արտասահ-
մանի բոլոր թերթերէն զգալի կերպով աժան է, և թերթին գոյութիւնը
ապահովելու համար արդէն չկար եթէ ոչ միմիայն այս 2 ֆր. յաւելումը:

Ո՞վ որ նոր տարեշրջանի առաջին քիւնէ միջոցը երրորդը կստանայ
ու ետ չի դարձունք, յաճախորդ կը նկատուի:

Խմբագրութիւն

ԳՐԱԴԱՏԱԿԱՆ

(Մարտոյն մը պատմութիւնը)

Ռուսաշուքի մէջ այս վերնագրով
լոյս տեսած է զրքոյի մը, հեղի-
նակութիւն Պ. Վահրամ Շահրի-
մանի, որ սակաւաթիւ երեսներու
մէջ ջանացած է պրպտել և պար-
զել այն յուր ազգեցութիւնը ու
րուն կենթարկուին, ընկերական
արդի դրութեան մէջ բնականէն
ամէնէն լաւ տրամադրութիւններով
ընդունած հոգիները:

Այսպէս, վէպին հերոսը Յակո-
բիկ, նախ կը ներկայանայ իր
ամէնէն վեհ իտէալներով տոգոր-
ուած աշխիւ պատանի մը, որ սա-
կայն քիչ առնէն անձնական փոր-
ձառութիւնովը տեսնելով թէ բո-
լոր այդ բարի յատկութիւնները
իրական ուշիտարհի մէջ անօթու-
թեան և նախատինքի միայն կըր-
նան յանգնել, յանկարծ կանգ-
բաղանայ, միջավայրին կը յար-
մարի և կիրառութեան գնելով իր
չօրպաձիկներէն առած դասերը, ա-
նոնց պէս արծաթաւոր, անխղճ
և կեղծքող մարդու մը կը վե-
րածուի:

Այժմ Յակոբիկ մամնաի սէրէն
բալլարային կուրացած՝ պատուոյ
զգացումներուն ալ աւանջ չի կա-
խիր: Գրածէն զատ ոչ մէկ բան
արժէք կրնայ ունենալ իրեն հա-
մար: Իր կինը, փառանձեմ, թե-
թիւ և անբարոյական արարած,
յայտնի կերպով ապօրէն յարաբե-
րութիւններ կը տածէ Սմբատի հետ
որ Յակոբիկի գործի ընկերն է:

Բայց ի՞նչ փոյթ, չէ՞ մի որ
կնոջը այդ ապօրէն ընթացքին
չնորհիւ է որ այդ հարուստ ըն-
կերը գտնուած է, որուն բերած
դրամազուլը կնոջ դրամաժութին
վրայ բարդուելով, այժման մղում
և ընդարձակութիւն տուած է իր
առեւտուրին:

Ի դուր Յակոբիկի մայրը, վըշ-
տակիր Մանան, իր որդւոյն աչ-
քերը բանալ կը ջանայ, և վերջա-
պէս չի տոկալով իր առջեւ պար-
զուած գալթակութեան, կը մեռ-
նի: Յակոբիկ, երբեմնի այն ծնո-
ղատէր, զգայուն զաւակը, ան-

տարբերութեամբ ուսերը միայն կը
շնչէ իր մօր դիակին առջեւ:

Եւ այս ընթացքով Յակոբիկ
իր թաղին մէջ «պատուաւոր»
դերը մը կը յաջողի գրաւել և իր
ձայնը ամէնէն ծանր խնդիրներու
մէջ իսկ կշիռ կունենայ...

Հոս կաւարտի վէպը:

Պահ մը իսկ չենք կրնար ան-
շուշտ ենթադրել թէ հեղինակը
ուղի մը չուցնել ուզած ըլլայ ա-
նոնց՝ որոնք «ամէն գնով» հա-
րուստ ըլլալ կուզեն:

Այստեղ երկու խնդիրներ կան
հաւասարապէս դատապարտելի,
մէկը ընկերական յուր դրութիւնը
որ ամէնէն ընտիր նկարագրերը
իսկ կարող կըլլայ վատթարացնել:
Եւ երկրորդ՝ զոհը, Յակոբիկը, որ
բաւական տկար գտնուած է նետ-
ուելով անոր գրկին մէջ և իրեն
նշանաբան ընտրելով «միջոցը ար-
դարացնէ նպատակը» հին առածը:

Թէ կա՞ն և թէ բաղձաթիւ են
այն անձեր որոնց ներկայացու-
ցիչ կը հանդիսանայ Յակոբիկ,
այդ անշուշտ անուրանալի է: Ա-
մէն մարդ գիտէ թէ աշխարհի մէջ
կարգ մը «պատուաւոր» նկատ-
ուած և կեցածներուն կողմանէ
խնկարկուած անձեր ի՞նչ ապօրէն,
ի՞նչ գծուած և ստոր տարբերութեան
կը պարտին իրենց դիրքը:

Ընկերական գրութիւնը մենք
հայերս չենք կրնար փոխել. մեր
քննադատութիւնները և նոյն իսկ
արհամարհանքը գրեթէ ազգեցու-
թիւն չեն կրնար ունենալ: Այդ
մեծ գործը, մեծ ազգերուն գործն
է ուսկէց տակաւ բոլորած են դա-
րերու ընթացքին մէջ ընկերական
ամէն բարեշրջումներ:

Ապաստելով այդ սիրուն ժամա-
նակներուն, չեմ կարծեր որ այդ
«պատուաւորները» իրենց ճիւղի-
նակին մէջ վայելին այն մոքոր
գոհունակութիւնը որ իրապէս
պատուաւոր անձերու բաժինն է:
Հեղինակութիւնները և խաբուսիկ
յարգանքները և խղճին խալթը
ամէն վայրկեան պատիժ են ի-
րենց:

Այս գրքոյի բանալով ազգային
կեանքէ դէպքի մը հանդիպիլ կը
յուսայի, ինչ որ սովորական է,

անակընկալ մը եղաւ ինծի երբ ընկերվարական պրօչիւրի պէս բան մը գտայ զայն, երկ մը աւել ընկերական խնդիր մը կը պարզուէր, ինչ որ նուազ կարեւոր չէ:

Միայն թէ շատ կարճ է, զուրկ ու է հիւսուածքէ, և հոգեկան պայքարներու այն զննութիւններէն որոնք նմանօրինակ գրութիւններու գլխաւոր հրապոյրը կը կազմեն:

Ոճը, բացի քանի մը աւելորդ դարձուցումներէ և պայմանադրական բացատրութիւններէ, բաւական սահուն աշխարհաբար մը կը կազմէ: Պ. Վ. Շահրիման այս երկովը կապացուցանէ թէ զուրկ չէ գրողի խմորէ և կրնայ գրական յուսալից ապագայ մը ունենայ: Միայն թէ լաւ վեպերու յարատեւ ընթերցումը և մշակումը կը յանձնարարենք իրեն. և կը յուսանք թէ իր յառաջիկայի գրութիւններէն ա՛յլ աւելի գոհ պիտի մնանք:

Գաւառ-Արշալիր

ՀԱՅԵՐԱՆԻ Ի ՇՈՒՄԼԱ

Իրաւունքի 60, 73 և 79 թիւերի մէջ յաջորդաբար կարգացին Շումլայէն գրուած երեք նամակներ, մին դիտող մը, միւսը Հրանտ Վահէ և երրորդ Վասակ Սիւնի ստորագրութիւններով: Առաջին երկու պարոնները, չեմ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱՐԵՎԵԼԵԱՆ ԽԵՂԻՐ

Իբրեւ զէնք կը գործածէին եղջերեայ աղեղներ, թուր եւ դաշոյն ու չնոյ սլաքներ: Պահպանութեան համար կը զինուէին լանջապանակներով, իրենց գոտիները կը զարդարէին զանազան հատու գործիքներով եւ զրօշնեքով: Վրայ դալի ոսկիէ դուլի կը նկարէին: Կոպիտ եւ խոտաբարոյ էին, եւ կը յարգէին միայն նիւթական ուժ ունեցողները: Թոյլը, ծերունին արհամարհանաց արժանի էին, եւ գոյութեան իրաւունքը չունէին: Այդ վաշկատուն ցեղերը իրենց թագաւոր ընտրելիք անձը ինն անգամ թաղիքի վրայ կը նստեցնէին եւ ապա իրենց ուսերուն վրայ բարձրացնելով թագաւոր կը հռչակէին եւ կերպրուէին անոր անունով: Գրաւոր օրէնքներ եւ կանոնաւոր դատավարութիւն չունէին, արգարագատութիւնը տեղի կունենար քառ քմահանոյց: Դաւադրութիւնը, ապստամբութիւնը եւ մարդասպանութիւնը մահուան պատժով կը պատժուէին:

Չինական այս պատմութեան համաձայն դա մի ընկերութիւն էր որ արդէն գիտակցական կազմակերպութիւն ունէր: Առաջին հայեացքով աչքի զարնող բանն է թուրքերու նուիրապետական եւ կարգապահական ոգին: անհնազանդն ալ մահուան պատժ կընդունէր: Մարդը արժէք ունէր միայն իր ոյժով եւ զէնքով, ծերունին բան մըն ալ չէր արժիր: «Անոնք փառք կը

գիտէր ինչ չարժանութիւններէ գըրդուած, ուզեր են Շումլայի հանրային կեանքը ներկայացնել այնպէս, ինչպէս որ չէ և բնաւ չէ եղած: Իսկ Պ. Վասակ Սիւնի իր իրական փաստերով կը ջնջէ Շումլայի այդ կարճատեւ դիտողին երեւակայական—հակասական տեսութիւնները: Այդ մասին մեր խորին շնորհակալութիւններն առ Պ. Վասակ Սիւնի: Բայց մեր կարծիքով անտես ըրած է խնդրին մէկ էական կէտը. այդ՝ գաղթականաց նպաստամատոյց յանձնաժողովի խնդիրն է և մեք ներկատեղով որ մամուլի միջոցով չհերքուած սուտ մը ճշմարտութեան կարգը կրնայ անցնիլ, ակամայ ստիպուած՝ մեր կարգին՝ կը պատասխանենք Պ. Հրանտ Վահէին, թէ եւ պէտք չէր կարեւորութիւն տալ այդ տնտեսական կարեւորութեան զուրկ գրութիւններին և փոփոքիլ էր որ մեր լրագրներէրու սուղ էջերը յատկացուէին օգտակարագոյն նիւթերի:

Չենք գիտեր որոշապէս թէ Հրանտ Վահէ ստորագրողը՝ Շումլայի մէջ գաղթականաց համար տեղացի հայերի կողմէն եղած բոլոր զոհողութիւններին և ցոյց տրուած եռանդուն գործունէութեան անգիտակ, թէ անձնական կիրքերէ առաջնորդուած մէկն է. բայց սա գիտենք թէ նա երկու պարագային մէջ ու հաւասարապէս կը մեղանչէ ճշմարտութեան դէմ երբ կը խեղաթիւրէ իր

համարէին, կընէ Չինական մատնագիրը, պատերազմի դաշտին վրայ մեռնիլ»: Գիտնալով թեմա մեռնիլը ամօթ էր: Թիւրք կարգիլիք թագաւոր մը ըսած է եղբի թէ՛ «մարդ կը ծնի տան մէջ եւ կը մեռնի դաշտի, մարգագետնի վրայ»: Ընկերութեան մէջ չէ արժանաւոր անհատը ալ (անգլանիլ, մեծ) տիտղոսը կընդունէր: Հետաքրքրաւոր է նաեւ թրքական ժառանգութեան սովորոյթը: Ժառանգը կընտրուէր իր հօրմէն եւ պարտական էր հաստատուիլ հայրենի հողին վրայ եւ «պահպանել օճախը»: որդեգր մէջ կը բաժնուէր չարժեքի ստացուածքը: Իշխանական տուններու մէջ ամենակարեւոր սեպականութիւն կար, որ բոլոր միւսներու տիրապետութիւնը կապահովէր: այդ էր պատերազմիկներու խումբը, զոր մեծը կամ հայրը նոյնպէս կը կտակէր իր ընտրած որդեւորին: Յաճախ կը պատահէր որ ստացողը աղիլի կը լինէր: Սովորաբար ամեն ոք իր հայրական ժառանգութեանը բան մը կը ստանար, բայց երբեմն ալ կը պատահէր որ կրտսեր որդեւորն կը մնար միայն՝ իր աղեղը, թուրը եւ թերեւս մի քանի վատ ձիեր: Ժառանգաւորը կրտսերը կարչաւէր հեռի հեռի տեղեր, իրեն համար նոր հայր, մայր որոնելու:

Առասպելներու և հին վէպերու նախնի այս զէպքերը հեռեւեալ կերպով տեղի կունենային: — Կրտսերը ձիավարելով օտար հեռի երկիրներ կը հասնի տուն մը, ուր պառաւ կին մը կը գտնուէր, իսկ ծերունին դաշտը գացած էր: Կրտսերը կըսէ պառաւին. — «Իմ մայրս եղբի»: — Պառաւը կը հա-

ղութիւնները ճշմարտութիւնը իր բացարձակ բացակայութեամբ կը փայլի անոր գրածներին մէջ:

Այն աղքատախնամ ընկերութիւն, որոյ վրայ կը խօսի յոգուածագիրը, անոր երեւակայութեան մէջ միայն գոյութիւն ունեցած է: Իրողութիւնը տարբեր է: Երբ առաջին անգամ տեղւոյն թաղական խորհուրդը լուր կը ստանայ թէ վառնա հասած հաղարաւոր գաղթականների մի մասը Շումլու պիտի դրկուի, անմիջապէս տեղացի երիտասարդներէ կը կազմէ նպաստամատոյց յանձնաժողով մը: Ահա այդ յանձնաժողովի եռանդուն անգամներն են որ անձնական զբաղումներ մէկդի թողած իրենց բոլոր ժամանակն և ջանք զոհած են գաղթականաց և ամէն օր քրտինքի և փոշիի մէջ թաղուած կայարան վազած են հեռագիտէ հասնող հալածական եղբայրներ դիմաւորելու և պէտք եղած դիւրութիւններն առնոց ընծայելու համար:

Յիշուի Հրանտ Վահէ մը լիւնելու էր չգիտնալու և չգնահատելու համար Շումլայի երիտասարդութեան այն հայրենասիրական ոգին, որով նա գիտցաւ ի գործ դնել իր սուրբ պարտականութիւններ իբրեւ հայ, իբրեւ մարդ: Այդ զգայուն երիտասարդներ՝ իրենց քաղաքակցների տըներէն հաւաքուած փսիւթներ, անկողիններ եւն. իրենց ուսերի վրայ բարձած կը տանէին կը

մաճայնի: Իմիջանքին գաշտէն կը վերադառնայ. կրտսերը կըսէ անոր. — «Իմ հայրս եղբի»: — Նա ալ կը համաձայնի: Յետոյ կրտսերը կըսէ «Իմ հայրս եւ իմ մայրս, ինձ անուն մը տուէք»:

Դիտողութեան արժանի ընտրուելու յոյժ մըն ալ կայ: Թուրք արկածախնդիրը մինչեւ անգամ անուն չունի: Ահալը (առանց անունի) կանուանէին զանոնք առասպելներ: Այս առասպելներուն մէջ ժողովուրդը ինքն իր կեանքը կը պատմէ: Իբրեւ ահալը հաղարաւոր թուրք արկածախնդիրներ գալով իրենց ծառայութիւնը առաջարկած են Պարթեւներուն, պարսկական իշխաններուն, չինական կայսրներուն եւ արաբ խալիֆաներուն: Այս անանուն կրտսեր թուրքներն էին, որ կազմեցին Սելճուքեան եւ օսմանկայսրութիւնները: Կրտսերը բնապաշտ էր այդ ժողովուրդը, եւ որ զարմանալին է՝ կը պաշտէր մետաղը՝ երկաթ, քար, հեռագիտէ ֆանելով իր հայրենիքը նեղ եկաւ իրեն համար, այն ժամանակ սկսաւ գաղթականութեան դիմել:

Թուրքերու զէպի Արեւմուտք չարժեք մը՝ Ե. դարուն սկսաւ: Կիպչաք թուրքերու մի մասը, որոնք արդէն Ուլալի եւ Վոլկայի մէջտեղը եղած տարածութեանը տիրապետած էին, Վոլկայէն սկսան տարածուիլ մինչեւ Դանուբի եզերքը եւ պարփակել Կովկասի հիւսիսային մասը: Այդ ժամանակն էր նաեւ որ ահալք գաղթներու բաղձալիւ խումբեր սկսան իջնել դէպի հարաւ, երբ Պարսկաստանի մէջ աղգային յեղափոխութիւն տեղի ունե-

փռէին գաղթականներու խոնջած մարմինների հանգիստ հայթայթելու համար:

Թող ներուժ մեզ յիշել այսանց եղելութիւն մը: Մի օր երբ բաւական ուշ հասած կառախումբ մը հարիւրէ աւելի գաղթականներ բերած էր Շումլու, կայարանապետը վար գրած էր իրենց գոյքերն՝ առարկելով թէ անոնց ձրի փոխադրութեան մասին ինք ու է հրահանգ չունի: Նպաստամատոյցի երկու անգամներ՝ իրենց գաղթական եղբայրները՝ նոյն գիշեր չոր գիտնի վրայ անցընելէ ազատելու համար, գիշեր ժամանակ կայարանապետի տուն կը վազեն, խնդիրը կը կարգադրեն և կաճապարեն կայարան գոյքերն առնելու: որովհետեւ գիշեր էր ու բռնակիր չկար, անոնց այդ կեղտոտ քուրջներն իրենց կռնակներով կը բեռնեն կառքերու մէջ և կը բերեն իրենց տէրերուն: Դուք, պարոն յոգուածագիր, չէք քաշուիլ ըսել թէ՛ Շումլայի երիտասարդին ազգասիրական եռանդը կը պակսի:

Շումլայիք ամիսներով իրենց տուններ հիւրընկալեցին այդ գաղթականներ՝ առանց վարձի: 3-4 ամիս շարունակ մեր եկեղեցւոյն ընդարձակ շրջափակը մի ահագին ճաշարան դարձած էր և նպաստամատոյց յանձնաժողովի անգամները՝ մի մի խոհարար, ինչու, որպէս զի արիւնարբու թուրքին եակաղանէն ճողորպած և եկած

նալով, Պարթեւներուն կը յաջորդէին Սասանեանք: Սասանեան իշխանութիւնը դարաւոր մարտ մղել հարկադրուեցաւ թրքական արկածախնդիրներուն դէմ, որուն բովանդակութիւնն է Դանիալի: Երբ ի վախճանը այն եղաւ որ թուրքերու մի մեծ մասը կարողացաւ հաստատուիլ Օդսուս եւ Եւրոպայի հովիտներու երկայնութեամբ:

Չորրորդ դարէն մինչեւ հօթներով դարը, թուրքերու մի մեծ մասը քրիստոնեայ էին լրինց հայրենիքին մէջ: Չորրորդ դարուն Նաստրական աղանդին պատկանող ասորիները թուրքաստանի մէջ մասնելով քրիստոնէութիւնը տիրապետող կրօն դարձուցած էին: Քրիստոնեայ նպիսկողաններ և մտաբանութիւններ կային Մէլի, Կարաղորտի (մայրաքաղաք) Հերաթի եւ Սմրգանտի մէջ: Այդ ժամանակները, Արաքսիները օգտուելով Պարսկաստանի ներքին խռովութիւններէն՝ իրենց արշաւանքը յառաջ տարին մինչեւ Թուրքաստան եւ բոլոր ժողովուրդին ընդունել տուին Մահմետականութիւնը:

Թուրքերու համար անարգել ճանապարհ մը բացուեցաւ դէպի հարաւ գաղթելու, մինչդեռ առաջ գաղթականութեան հոսանքը բացառապէս ուղղուած էր դէպի հիւսիս արեւմուտք: այժմ երկրորդ ճիւղը ուղղուեցաւ դէպի հարաւ արեւմուտք՝ Ատրպատական, Անդր-Կովկաս, Հայաստանի արեւելեան մասերը, Ասորիք եւ Բուսինքն Միւսլիման երկիրները:

[Ծանոթանկի]

մեր գիրկն ընկած մեր թշուառ եղբայրներին ուժասպառ մարմինները կազդուրելու համար կարելի ըլլայ իրենց տաք սնունդ մատակարարել: Եւ սրտաշարժ էր տեսնել թէ երբ այդ հարկւրաւոր քաղցածներ բերեզմանաբարբրի վրայ նստած ախորժակով կը ճաշէին, մեր դեռուտի մանուկներն իսկ հայրենասիրական եւ ռանգով լցուած են և կը ջանան իրար գերազանցել իրենց աղքատ ազգակիցներին ծառայելու մէջ: Հարցուցէք մի ուրիշ Շումլու գացած գաղթականի և նա պիտի ձեզ պատմէ թէ ինչպէս Շումլուի երիտասարդը իր անձնական գործ կը թողուր իր գաղթական եղբոր մի զբաղում, մի ապրուստի միջոց որոնելու համար: * * *

Տ. ՅԱՐՈՒԹԻՆ ԶԱՆԿԻՆԵԱՆ

ԵՒ

ՅԵՂ. ԿՈՒՍԱԿՅՈՒԹԻՆԵՆԵՐ

1890ի Յոյցին զլսաւոր դերակատարներէն մին Տ. Ճանկիւկեան զրկած է մեզ գրութիւն մը որով իրեն գէմ եղած ուղղակի և անուղղակի յարձակումներուն և մեղադրանքներուն իբր պատասխան կը յայտարարէ:

Թէ ինք Տ. փորթուգալեանի հետ իր յարաբերութիւնը խզելէ ետքը Հնչակեան կուսակցութեան հիմնադիրներէն մին եղած ըլլալով, անոր յարած է և կը մնայ և հետեւապէս երբեք Դաշնակցական եղած չէ:

Թէ սակայն օգտակար կը տեսնէ իբր անկեղծ յեղափոխական յարաբերութիւններ տածել Դաշնակցականներու հետ որոնք նոյնպէս յեղափոխական են, միեւնոյն նպատակին կը ծառայեն և որոնց ազնիւ ու մաքուր Հնչակեաններու միջեւ ուշ կամ կանուխ համերաշխ գործակցութիւն մը պիտի հաստատուի, ինչպէս կը պահանջեն ազգին շահերը:

Թէ ինք և իր համախոհ ընկերներ հոկառակ են Հնչակեան վերազմեալ կեդր. վարչութեան՝ ասոր ապօրինի ընթացքին պատճառով:

Թէ իրենց միակ նպատակն ու փափաքն է չէ թէ նոր կուսակցութիւն մը ստեղծել, այլ միացընել ամէն անկեղծ ու անձնուէր հայ յեղափոխականները, ըլլան Հնչակեան, Դաշնակցական և Արմէնիական եւն. դուրս վանելով միութենէն այն կուսակցամիւլ, եւ սասէր և կեղտոտ տարրերը, որոնք այնքան աղիտաբեր եղան հայ հայրենիքին և ժողովուրդին:

Տ. Ճանկիւկեան ծանուցանելով թէ իր համախոհներուն թիւը հետըզհետէ ստուարանալու վրայ է, կոչում կընէ ամէն անձնուէր յեղափոխականներու և հայրենա-

սէրներու յարիլ իր հետեւած ուղղութեան, որպէս զի կարելի ըլլայ շուտով առաջ բերել յեղափոխական ուժերու հիմնական միութիւն մը, մէկ նպատակաւոր մարձրագորով, զոր պիտի յորինեն ամէն կուսակցութիւններէ զրկուած խելահաս և անկողմնակալ և անկեղծ պատգամաւորներ:

Այս կերպով միութիւնը հաստատուելէ ետքը՝ անոր ղեկավարները պէտք է ընտրուին գիրքով բարձր, գիւնագէտ և ժողովուրդի վստահութիւնը վայելող անձինքներէ:

ԼՐԱՔԱՂ

Դաւրէթէն Արձագանքի ուղղուած թղթակցութիւն մը սրտաճմիկ նկարագրութիւն մը կընէ Պարսկաստանի թրքահայ գաղթականներու վիճակի մասին:

«Գաղթականները կապրին շատ խեղճ և խիստ անախտանքի վիճակի մէջ: Կտոր մը փսիւթ իսկ չունին իրենց տակ ձգելու: Երեք ամիս է որ ցամաք հաց կուտեն: Հիւանդները հազիւ յարգ կը գտնեն պառկելու: Զմեռուան համար վառելիք չունին: Հիւանդներ շատ կան, զուրկ անդաւար կերակուրներէ ու բժշկական խնամքէ: Բայց ձմեռն արդէն հասած է...»

Անցեալները, Պարսկաստանի առաջնորդական տեղապահ Տ. Սարաճեանի հրամանով, Տ. Աւետիս քահանան այցելել է Սոհրուլ, Մուսաբաթ և Ալզամուլք գեղերը, ուր տեղաւորուած են 300ի մօտ թրքահայ գաղթականներ: Տէր հայրը, վերադարձին, յիշեալ տիւրը լուրը տուել է անոնց մասին:

— Կովկասի մէջ հրատարակուող Գալիլայի ռուս թիւթը առաջուց իսկը անհաշտ կերպով կը վերաբերուի ընդհանրապէս հայերու մասին և բնու առիթը չի փախցնել զանոնք թշնամանելու: Սակայն փերջերս հրապարակային սաստիկ ստորնութեան մը ենթարկուեցաւ երկու երեւելի անձներու կողմէ, մէկը ռուս հրապարակագիր Գոլցեվ և միւսը հանրաժանութ հայ հրապարակագիր Պ. Ջանչեան:

Գալիլայի տնօրէն վիլիքս անց կանխաւ արտօնուելու՝ այս երկու անձանց անունները դրած էր ի շարս իր աշխատակիցներուն: Պ. Գոլցեվ նամակով մը՝ որ հրատարակուած է Գալիլայի մէջ, ազգուսպէս կը բողբոջէ վիլիքսի անվայել ու յախուռն ընթացքին գէմ, ու կը մերժէ մասնակցիլ առանկ գծուծ թերթի մը խմբագրութեան: Պ. Ջանչեան իր ռուս պաշտօնակցին հետեւած է: Լրագրի մը համար ասկից աւելի անպատուաբեր բան հնար է երեւակայիլ:

«ԻՐԱՆԻՆԻՔ»-ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

— — —

Տիար Տ. Ռ. Պոթուշան, — Ձեր քարթը առինք: Ներկայ տարույ համար միայն 6 ֆրանք խրկած էք:

Տիար Ա. Ս. Չ. Տույնուզ գիւղ, — Խրկած 10 1/2 ֆրանքի մարգանքը ստացանք, բայց կը խնդրուի որ ուրիշ առթիւ նամակագրույ՝ խրկէք և ոչ թէ կեդրոյաւ մարգա:

Տիար Գաւրգին Պահլաւանի ի Դահիւրէ. — Ստացուեցաւ Ձեր խրկած 100 ֆրանքը: 20 հատ կըզարան թղթատարով ձեզ զրկուեցաւ: «Բնութեան Զոհեր» դեռ չէ տպուած:

ՀՐԱՒԵՐ

Սիսակեան Ընկերութեան (Ընթերցարանի) առժամեայ գործադիր ժողովս իր գիւնը կազմած ըլլալով, այսօրուրէն կըսկսի նոր բաժանորդագրութիւններու:

Կը յուսանք որ մեր պատուարժան ազգայինները իրենց բարոյան ու նիւթական աջակցութիւնը չը պիտի խնայեն և մեզի հետ մէկտեղ պիտի աշխատին Ընկերութեան այս նոր շրջանին համար:

Նախորդ վարչութեան հաշիւները առած ենք և քիչ օրէն պիտի ծանօթացնենք ժողովրդին իրաւունքի միջոցով:

Ի դիմաց առժ. վարչութեան Ասեմապիս Ասեմապիս Ծ. Յ. Սուրխաեան վ. Մանուկեան 16/28 դեկտ. 97 Վառնա

ՆՈՐ ԵՐԳԱՐԱՆ ԿԱՐ ՄՐՄՈՒՆՉ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Սոյն Երգարանը որ կը բաղկանայ առաւել քան 100 երեսէ, կը պարունակէ շատ մը հին և նոր ազատ երգեր, զորս այժմ ժողովուրդն ախորժանօք կ'իմրէ:

Փափաքողք կրնան ստանալ զայն՝ փոխարէնը 1 ֆրանքի նոսկակագրուած (բօստի բուլ) խրկելով՝ խմբագրութեանս, կամ գիմելով հետեւեալ հասցէներուն:

Տեարք	
Արիս	Գուրպէթ. Ռուսնուզ
Կարապետ	Ուզունեան Սիլիստրէ
Ալէքս.	Տէմիրճիպչ. Ֆիլիպէ
Իսկէնտէր	Արսլանեան Տօպրիչ
Յովհաննէս	Պիպէնեան Պուզրէշ
Արթ.	Տէր Ղեւոնդ քճնյ. Կալաց
Թէօֆիլ	Թէրզեան Քէօստէնճէ
Ա. Կիւլէշ	Նիքոսիա
Գաւրգին	Պահլաւանի Դահիւրէ

Ազգ. վարժարանաց համար՝ երբ գէթ 10 հատ կ'ուզուի, 20 առ 100 զեղչ կը լինի:

ՍԹԱՆՊՈԼ

Վարնատա նէշր օլունան Հոգուդ նամ թիւրքճէ կաղէթատա միւնտէրիճ Սթանպօլտան պիր մէքթուզ

Մուհիպպի ազիզիմ,
Միւֆարէթթէթինիգաէն պէրու տարիքմիզին հալի թէպտիլ օլուն:

մըշ տըր: Բիֆէգամըզ հէր սաաթ իչիւն խաֆիյէլէրին իխպարաթը խըյանէթքեարանէսինէ գուրպան կիթմէք թէհիքէսինտէն խալի տէ. կիլլէր. հէր կիւն թալէպէտէն պէշ օն քիշի տէրտէսթլէ թէվգըֆ օլունմագտա տըր. պէնտէնիգ տախի իքի տէֆա Պապը զապթիյէյէ չաղըրըլտըմ, լաքին շիմտիլիք սուհուլէթլէ կագամը գուրթարմաղա մուվաֆագ օլտում՝ հազթաալա իւչիւնճիտէն սագլասըն:

Պիրատէր, հապս օլընմագտան վէ մահքէմէ հուկուրընտա ալէնէն թահթը մուհաքէմէյէ ալընմագտան գօրգմայօրըմ, լաքին ուֆագ եօլու պիր շիբհէ իլէ տէրտէսթ օլունուպ վէ կիճէին պիր վագթընտա գանըզլարա գօյըլըպտա տէնիգ ալթընա կէօնտէրիլմիշ օլուն եիւլլէրճէ պէտպախտարըն սիւքինէ տախիլ օլմագ խէվֆ ուէնտիչէսի իլէ կիճէ վէ կիւնտիւզ պիհուզուրըմ:

Հիւքիւմէթին ասքէրի գատար տէ խաֆիյէսի օլտըղընը պիլիւրսինիգ, սիւհալ ալթընտա պուլընան էսաքիր հաֆթաղա իւչիւն աճ գալմագտա իսէտէ՝ պու խալիլէրէ լազըմ կէլէն, ագճէ պիւլաթէթիւր վէրիլիօր:

Սէֆիրէր իքի կիւնտէ պիր ագտը մէճիւս իտուպ Կիրիտ մէսէլէսինի հալլ իթմէկէ չալըշիօրլար. վէրիլէն գարարլար սագլանմագտա տըր. ֆագաթ նէթիճէսի մէքըիւր տտանըն տախի էլտէն կիթմիշ օլունագը պիիշթիպահ տըր:

Հէրսէք վէ Պօսնա էիալէթլէրի գաթիէն Աւստրիայա կէչիօր, եանի էիալէթի մէքըիւրէնիլ պունտան սօնրա թիւրքիայա իտտէ օլընմագընտ տայիլ հիշ պիր իւմիտ գալմայօր. Ավստրիանըն տէվլէթի ալիյէյէ պու եօլտա թէճա. վիզաթը հուզուզչիքնանէտէ պուլընմագտ տիկէր պաղը տէվլէթլէրին իճաղէթի վէ եախտ միւլ չալլէրէսի իլէ օլտըղը զան օլընըրօր. ֆագաթ հէրնէ օլուր իսէ օլտուն՝ Պապը Ալի պու մէսէլէտէ տախի տէվլէթի ալիյէնին հուզուգընը մուհաֆաղա իտէմէյէճէկի կէօրիւնիօր: Պու մէսէլէ զան իտիլտիկինտէն զիյատէ մուհիմ տիր. ահտանմէլէրին խիւաֆընտա օլաբագ Ավստրիա Հէրսէք Պօսնայը գաթիէն զապթ իտէր իսէ՝ ին կիլլէրա տախի Մըլըրը վէ Գըպըղը ապա թէք իթմէյէճէք տէմէք տիր:

... տէվլէթին ահվալը խարիճիյէ վէ տախիլիյէսինի բիշի նազարա ալուպտէ էզճան ուտիլ ահ իթմէմէք պիր օսմանը իչիւն միւմէքին օլումագ, լաքին նատան էհալի ուլուլայա տալմըշ ուլուլօր, էօթէտէ վաթանքըլէր վէ ազիլ կէնճէրիմիլ իսէ հիւքիւմէթտէն էզիլիօրլար:

Հոգուդ

ԵՐԵՎԱՆԻ ՎԷՐԻՒՄԻ ՄԵՍԵՆԵՐ

Գործարար. Պրոշարաբեկոյին Սթան. պօլտան ալմըլ օլտըլը սօն թէլէ-կրաֆա նաղարէն, իշլէրէ աղեա-հիյէթի օլտն վէ րէսմի տարիէլէր-տէ մէմուր պուլունան զէվաթ' Էր-մէնի բաթրիզինին սօն միւրաճաւ-թընտան հիշ պիւր սէմէրէ հասըլ օլմայաճաղընը զանն իթմէքտէ Ի-միշլէր:

Պիղ տախի պու զաննա իշլի-րաք իտէրիզ. զիրա նիճէ սէնէ-լէրտէն պէրու պինպիր աէֆա օ մաալտէ թագըրիլէր վէ արիզէլէր Սուլթանա թագաթմ օլընմըլ. ֆա-զաթ, սէմէրէսի մուղաբի օլմըլ տըր. ֆարազա իշպու արիզէ Սուլթանըն պիր խայրիսաճ սաա-թընա լասթլամըլ օլտն պիլէ, մէ-մալիքին հիւանի իտորէսի միւր-թէքիպ մէմուրտը վասըթասը իլէ Սուլթանըն եէտի իրաւթթինտէն չըգմըլ օլմաղլէ, անըն էվամիր վէ իրաւթթի անճագ 24 սաաթ թէէսիրէ հայիր օլաճագլար տըր. ֆէզա մէքքիւր թէլէկրաֆըն պէյանընա կէօրէ, Սարայ մէմուր-լարընտան, էրմէնի վէ կէնճ թիւրք զօմիթէ ազալարընտան միւրէք-քէպ պիր իթթիֆաթ թէլէքիլ օլը-նաճաղը մուհազգագ կէօրիւնիօր ըմըլ:

ԿԻՐԻՏ

Գործարարութեան պիւրօյա Գան-եաւան հաղըլտըլընա կէօրէ, Կիրիտին մէճլիսի մէպուսանը թարաֆընտան հէյէթի մուրախա-սէ վասիթասը իլէ գօնսօլսարա պիր պէյաննամէ թագաթմ օլըն-մըլ. մէքքիւր պէյաննամէ իլէ մէ-պուլար սուրէթի գաթիյէտէ էլ-չիլէրէ պիւրիթիօրլար քի' ատու-տան թիւրք ասքէրլէրի չէքիւ-մէզլէր իսէ քէնտիլէրի թային օ-լընաճագ վալիյէ ասլա մուսվէ-նէթ իթմէյէճէքլէր, վէ մէքքիւր հէյէթ' իլք տէֆա ասքէրլէրին չէքիլմէսի էլզէմ օլտըլընը վէճա-հէն տախի արզ իթմիշ տիր:

—Կիրիտտէ պուլընան թիւրք ասքէրլէրինին միւսթէթի ասքէ-րլէյէսի խիթամ պուլուպտէ սալը վէրիւմէլէր լաղըմ' կէլէնլէրին եէ-րինէ եէնիտէ 5000 թիւրք ասքէ-րի ատայա կէօնտէրիլէճէկինէ տայիր ամիրալար խապէր ալմըլ օլտըլարընտան, վուգուի հալը վալիյէ պիւրիթիօրլար վէ քէնտի-լէրի իշի թահթը միւհազայա ա-լաճագլար տըր. զիրա թիւրք հիւ-քիւմէթինին պու եօլտա պիր պէ-հանէ իլէ Կիրիտտէ ասքէր արթ-տըրմագ էֆքիւրընտա պուլըն-տըլը զանն օլընըօր ըմըլ:

Սթանպօլտան շէհրի հալ 16 թարիխի քէլիտէ օլընան թէլէկ-րաֆ' Կիրիտ մէսէլէսի հազգընտա էլիլէրին միւզէքէրլէրի խիթամ

պուլազտա օլտըլընը վէ եալընըլ իքինճէ տէրէճէ էհէմիլէթի օլտն պաղը մէսէլէրին հալը իշիւն պիր գաշ տէֆա տահա սգտըր մէճլի' իտիլէճէկլէրինի պիւրիթ-միշտիր:

ՄԻԻԹԵՆԵՎՎԻԷ

Պաղը էվրագը հալատիսին պէ-եանընա նաղարէն, Եունան հարպ սէֆիւնէլէրինտէն պաղըլարը Ամպ-րասի քէօրֆէլէրինտէն չըգըպ կիթ-մէլէրի էնաւտէ իրէվէլանըն էօ-նիւնտէն կէլէր իքէն, մէքքիւր գալէտէ վէ լըգտըմ իւզէրինտէ պուլունան թիւրք մուհաֆըլարը վաթօրլար իւզէրինէ լաթէլ իթմիշ օլտըլարընտան, պուլար կէրի տէօնմէյէ մէճպուր օլտըլար, պիլ ալիսի Եունան էլիսի Մ. Մալ-րօգօրտաթթըն միւրաճաւթը իւ-զէրինէ, Պաղը Ալի պիր եանըլ-լըգ օլտըլ օլտըլընը վէ վաթօրլա-րըն մէքքիւր քէօրֆէլէրին չըգա-լարընա միւսաւտէ իտիլէճէկինի պէյան էլլէմիշ տիր:

Ալթինտան Տէյշի Գրօնիքլէ 17 թարիխի վէրիլէն սօն թէլէկրաֆ' թէքրօր իլէվէլա Էօնիլտէ Եու-նան վաթօրլարըն թօլա թուլթու-մուլ օլտըլընը պիւրիթիօր: Պու տա իքինճի պիր եանըլըլըգ օլտըլ, հէր եանըլըլ պիր նաղըլ...

Եունանիթանըն զուվէի աս-քէրիլէսինի եէնի պաշտան թան-զիմու թէլէքիլ իթմէք իշիւն Աւ-տրիալը զապիթլէր ճէլպ օլընըպ, իշի անլէրէ իհալէ իթմէք պա-պընտա վիլէննա վէ Ալթինա հիւ-քիւմէթլէրի պէյինտէ մուխապէ-րլէլէր ճէրէհան իթմէքտէ տիր:

Գօսօվա վիլայէթի տախիլինտէ պաղը իրիթթիյանլարըն տինի իս-լամիյէի գապուլ իթմէլէրինտէն պահա իթմէքտէ օլտն Սթանպօլ ճէրիտէլէրի պիր լաղըմ' իլահա-թը թաաուպէքարանէտէ պուլըն-մագտա վէ սայէի չահանէտէ իս-լամիյէթին կիւնպէկիւն իլէրի կիթ-մէնիլտէն (•••) պահա իթմէքտէ տիրլէր:

Հէր հալտէ պու մուհարրիլէր քէնտի կաղէթալարընը օգուլան թիւրքլէրի պուտալա եէրինէ սալ-մագտա օլտպ, պու եօլտա շօրօ-լօրլարլէ անլէրին պաշընը ճիհա լէթ թօրպասընտան չըգարմամայա չալըլմագտա տըրլար:

ԵՈՒՆԱՆԼԸԼԱՐ

Սօն մուհարէպէտէ Եունանըլ-լարըն էգհէրճիհէթ ինթիզամըլ վէ իլթիտարըլըլըլարըն սապիթ օլտըլ օլտըլընտան տօլայը պիր հալը մէյուսիլէթ քէսպ իտուպ, գուսուրլարընը տօղրուլթմայա զայ-

րէթ իթմէք լաղըմ' իքէն, պու խօտպին միլլէթ զահիրտէ կէօ-րիւլէն վէ թէէսիլֆ օլընաճագ հալէրինի գաթաթմայա չալըլա-ճագ եէրտէ' շու սըրա պիրիպի-րինի էլմէքտէ վէ քէնտի պէյին-լէրինտէ վաղը օլտն թագաթիւրա-թը մէյտանա չըգարմայա պաշ-լայուպ, պիր տէվլէթ ու միլլէթին իտարէսի պիւլթիւնպիւլիւնէ չօ-ճուգճա գուլլանըմըլ օլտըլընը կէօսթէրմէքտէ տիրլէր:

Շու սօն հաֆթալարտա Եու-նան խաղը պաշլըճա իւշ ֆըգրա-յա թագաթմ օլընմըլ տըր, 1. հիւ-քիւմէթի հալըրէ, 2. Տէլիհանի բարթիզանլարը վէ 3. Էթնիքէ Էթէրիա նամ չիւրէթի մէշհուրէ:

Հիւքիւմէթի հաղըրէի եունանիյէ պա մուհարէպէտէ վուգուլա կէլէն սուի իսթիմալաթը թահգիթ ու թէտըգը իթմէք իշիւն պիր գօ-միսիօն ինթիլապ իթմիշ օլտպ, զօմիսիօնը մէքքիւրին լարթթիւ-ր' Եունանիթան մուհարէպէ ի-տէմէլ պիր հալտէ իքէն շու մու-հարէպէնին աշլըմալանա սէպէ-պիյէթ վէրէնլէրին մէսուլ թու-թուլմասընը վէ Էթէրիանըն թահթը մուհաքէմէյէ ալընմասը-նը իլթիլապընը կէօսթէրմիշ ի-տի. հիւքիւմէթի հաղըրէ իսէ իշի մահքէմէյէ հալալէ իթմիշ օլտպ իւզէրինէ, Մ. Տէլիհանի քէնտի-սինի մէսուլիլէթտէն գալթար-մագ իշիւն' մուհարէպէյէ սէպէ-պիյէթ վէրէն տօղրուտան տօղրու-Էթնիքէ Էթէրիա օլտըլընը իտ-տաա իթմիշ վէ էլան իթմէքտէ պուլունըլար, Էթէրիա տախի շու կիւնլէրտէ պիր պրօշիւր նէշը ի-տիպ, մուհարէպէտէն էվլէլ գօ-միլթէ' Տէլիհանի գապիլէսինին թալիմաթը իլէ իշլէմիշ վէ թիւրք սինօրը իւզէրինտէ իճրաի հարէ-քէթ իտէն չէթէլէրին թիւֆէնկ վէ ֆիլէնկլէրի հիւքիւմէթ թէտա-րիլ իթմիշ վէ ասքէրի զապ' իտ-նըն գօմանտասը ալթընտա միւ-սաաթէլէր վուգու պուլմուլ օլտը-լընը վէ պու իշլէրտէ Գրալըն տախի իլաղը թահալ օլընմըլ իտուկիլին իէսմի էվրաղլարալ իս-պաթ էլլէմէքտէ տիր:

Նիհայէթ թարաֆէյնտէն կէօս-թէրիլէն տէլլէր վէ օլընան միւ-տաֆաալար ըսպաթ իթմէքտէ տիր քի, Եունանիթանը շու հա-լը էսէֆիլթիմալա տիւլար իտէն պաշլըճա էհալինին վէլլէլէսի իլէ հիւքիւմէթին վէ Էթէրիանըն թէտպիրսիլիկի օլմուլ տըր. վէ տահա տօղրուսը մինէլ գաթին րուլ միլլէթինէ մախսուս օլտն խօտպինիլք վէ թաաուպը միլլի Եունանիթանը պու հալէ սէվգ իթմիշ վէ օլ սէպէպտէն Շարգ մէսէլէսինի պիր գաթ տահա միւշ-քիւլաթա ուղրաթմըլ վէ խաաթա աաաալըն սալըլմըլ կիւնլէրինի պիր ազ արթըրմըլ տըր:

ՉԱԽԻՐԷ ԲԻՍԱՍԱՐ

Վառնա 20 Դեկտեմբեր
Պոպուսայ
Վալիօն, լիպրա 47-51, հէքթօլ.
8.40-9 ֆրանք
Արապա, լիպրա 47-55 հէքթօլ.
8-10.60 ֆրանք
Արաւ
Լիպրա 38-41, հէքթօլ. 4-4 50
ֆրանք
Որսար
Վալիօն, լիպրա 57-58 հէքթօլ.
5.50-5.70 ֆրանք
Արապա, լիպրա 57-61 հէքթօլ.
5.80-6 ֆրանք

Ֆասուլա
100 օգգուսը 17-21 ֆրանք' մայր
կէօրէ
Նարօլէն 20.80 ֆու. հիւսալը իլէ
կիւնտէ 8-10 վալիօն վէ 40-50
արապա պուլտուլ, 15-20 արապա
արաւ, 5-6 վալիօն վէ 40-50
արապա մըսըր վէ 5-6 արապա
ֆասուլա կէլմէքտէ տիր:

ԱՐԺԵԹՂԹԵՐ

Ամեն տեսակ Պուլկարական եւ օտար
ընկերութեանց, աքսիօններ, օպի-
կաթիօններ, վճարատոմսեր եւ այլն
ցը գնեմ եւ կը վաճառեմ ըս. ու յար-
մար գնորդ ի հաշիւ յաճախորդաց:
ՏԻՄԻԹԻ ՌՈՒՍՍԷՅ
Վառնա

ՏՊԱՐԱՆ

Լրագրիս վերջին երեսի սիւ-
նակներուն մէջ օտար լեզուներով
ալ ազգեր կը գտնուին: Ա-
ռանձին կը տպարուին գրքեր,
տետրակներ ու կը պատրաստուին
հայերէն, պուլկարիէն, ֆրան-
սերէն եւ յունարէն լեզուներով
ընկալագրեր, հասցէներ, հար-
սանեաց եւ այլ հրատարակութեան
այցեքարտ եւ այլն:
ԳՆԵՐ ՉԱՓԱՌՐ
Փափագողք պարտին գիմը խըմ-
բագրութեան հասցէին:

ՆՈՐ ՀՐԱՍԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԵՐԳՈՐԱՆ
ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷՁԻ
Կ ԱՄ
Դասագիրք ընթերցանութեան
Ի Գ Ե Ս Ս

ՓՈՊՐԻՅ ՏՂԱՅՈՅ
Այս երգարանը, իր տեսակին մէջ
առաջինն որ լոյս կը տեսնէ հայերէն
լեզուով, կը պարունակէ մանկական
գուրմալի երգեր ու քանի մը ոտա-
նաւոր առակներ եւ կրնայ երախայնե-
րուն ծառայել նաեւ իբր ընթերցա-
նութեան գիրք որուն պարունակու-
թիւնը զբօսեցուցիչ եւ հրահանգիչ է
միանգամայն անոնց համար:
Թուղթը ընտիր է, տպարուլթիւնը՝
մաքուր եւ կաղը վայելուչ:

ԳԻՆ 80 ՍԱՆԹԻՄ
Կը ծախուի, Վառնա, Արեւելեան
Տպարան, 2րդ. թաղ, թիւ 1104: